

Kaua meil soositakse metsloomadele otsasõite

Aasta'ajast sõltumatta aetakse meil autodega alla tuhandeid metsloomi. Et vahel ka alla'ajanu viga või surmasaab, käib asja juurde. Taoliste õnnetuste põhjus onn enamjaolt sama – olusidületav sõidukiirus. Süüdlast on kerge määratleda sest roolis istub ju inime. Ehki samuti loom!

Isegi mis tahes jobukakul ei tohiks olla raske ettekujutada sõitu teel kuss õhellõigul on võsa või metsani 5m ja teiseljuhul 20m. Kummal juhul on tõenäosus suurulukit alla'ajada suurem? Loodan et isegi jobukakk sai aru.

Siit tuletub ka lahend. Lubatud sõidukiirus mis tahes maanteel peab sõltuma:

- 1) juhi sobivusest rooli;
- 2) ilmastikust (udu, vihm, lumi, jää, tuul);
- 3) aasta'ajast (suvi, talv);
- 4) teepiirde/loomatara olemasolust;
- 5) teeäärä kaugusest metsast või võsast.

Põhjused 1) ... 4) on kõigile teada (kuigi neid ulgi ei järgita), vaatan vaid asjakohast punkti 5).

Kõneallatulevad suuremad metsloomad (metskits, põder, metssiga) kess enamassti üle teejooksevad ning võivad loodussäädustetõttu ka autot vigastada või põhjustada väljasõitu teelt. Kui nt põder juba lähäb sis sirgjoones ta ka lähäb. Kui üle teejookseb metssiga, järgnäb emisele/emale usaldavalt kogu ta põssakond.

Ette surma on sõidukijuhid määränd teelesattuvad konnad, teod, siilid sest need autojuhi kallimat vara – autot – ei ohusta. Linde saaks säästa väiksäm kiirus (kuni 60km/t) ent taas arvestades meie rullnokkade ja "valitud" kliki kihutamisiha (saaks rutem kuskile aega surnukslööma) ehk oolimatust teistesuhtes (se on minu auto ja selles sõidan mina!) ei tuleks se piirang mõttesegi.

Olulise võimalusena kaitsta loomi kihutavate autodeest järäldub loogiliselt kiiruse sõltuvus teeäärä kaugusest metsast või võsast. Nt *Ulukiõnnetuste looduslike ohutegurite analüüs* käsitleb erinevate loomade ukke mitmelt seisukohalt ent ikkagi mitte metsa kaugusest tee ääräni.

Arvesse tuleb võtta inimese toimekiirust ja sõiduki ohutut pidurdustekonda.

Kogre Lauri valemijärgi onn ohutud pidurdusteed (et sõiduk teelejääks) eri kiirustekorral järgmised:

30 - 18m; 40 - 28m; 60 - 54m; 90 - 108m; 110 - 154m; 130 - 208m

Muidugi sõltuvad ned andmed teekattest, seisukorrast, ilmastikust, autost ja autojuhist (väsimus, tähalepanu, lohakus) ja muudest asjaoludest kuid mingiks lähtumiseks onn alusena siiski mõeldavad.

Kujutagem taas ette et teeääräst võsani on 5m. Kiirusega 10km/t jooksev põder läbib selle 1,8 sekundiga. Kui arvestada inimese keskmiseks toimekiiruseks 0,4s, jõuab auto kiirusega 60km/t läbida 6,7m, 90km/t juba 10m. See on vähim vahemaa et põtra märgata ning akata midagi ettevõtma. Ent aega kulub ka pidurivajutamisele ja pidurdamisele kui toimingule (mis peab närvideabil läbima ka aju ja säält käsusaama) miss võivad olla suuresti erinevad. Igatahes vajab auto ohutuks peatumiseks mitu korda suuremat vahemaad ehk võib tõdeda et paljudel juhtudel polegi otsasõidud talutava kiirusepiires välditavad. Nt äsjases **JKarjaagini** ukkumiskohas on metsani vaid 3...4m.

Kiirust looma ellujäämiseks aga autojuht ega liikluskorraldajad ega säädustajad ohverdama pole valmis. Järälikult tuleb leida mingi kesktee et loomi ukuks ratasteall vähäm ning ka kiirustpiirataks vähäm. Paljugi tuleb nii teha tunde põhjal.

Isepakun piirdeta teejaoks sellise ligikaudse valemi (K_L - lubatud piirkiirus):

$$K_L = K^{1,25} + 20$$

Tulemused võib ümardada 5km/t täpsuseni (inime armastab ümaraid arve).

Valik näitaid:

Metsa kaugus (m)	Valemlik kiirus (km/t)	Lubatud kiirus (km/t)
0	20,0	20
5	27,5	30
10	37,8	40
15	49,5	50
20	62,3	60
25	75,9	75
30	90,2	90
35	105,1	105
40	120,6	120

Seega võiks piirduda 40-meetrise kaugusega teeäärast metsani. Kaa tohiks piirkiirust üle 120km/t lubada ainult piiretega teel.

Kuna inime on loomult petis (otsib igal juhul võimalust et petta) sis lubatud piirkiirus 90km/t jõuab tema ajuni kui 110km/t. Seda tuleks arvestada juba tegeliku piirkiiruse kehtestamisel et oleks sissearvatud ka "inimlik" tagavara (5...15km/t lisa). Väiksäma piirkiiruse korral vähämalt võrdeliselt. Tahad piirata kiirust 90km/t-ga, pane silt 70km/t sest nagunii seda rikutakkse. Meil on liikluspõlitseinikke niipalju koondatud et mingit korda teedel vähäsed tagada ei suuda. Päälägi kus kohus soosib kurjategijaid. Asja parandaks ehk liikluskorralduse üleandmine erapolitseile kess onn oma tööst uvitatud sest sellest sõltub tema sissetulek. Veel parandaks kiiruse kuritarvitamist karm sää-dussätä et pärast 3 trahvi tasumist lähäks kiiruseületanu kuuks platepäälä. Meelelelahutuseks **Marksu**, **Leenini** ja **Staalini** teosed või teadusliku kommunismi õpik. Üsna ruttu lippaks mõistus persest pähä.

Kain ka linnulennukaarti. Nt **Tallin-Tartu** maanteel jääb metsa kaugus teeäärast üldiselt 10m kaugusele. See kirju-taks ette piirkiiruse 40km/t mis poleks vist "tervislik" ka sõidukile endale. Väikäse kauguse tingib ka ekk miss eral-dab teest põldu, põllust kümneid meetreid ohverdada ei mahu samuti pähä. Sageli onn ekk aga metsast isegi läbi-paistmatum (nagu võsagi), eriti terava nurga'alt vaadates ja talvel. Ainus lahend on siis piire mis toetaks ka liikluse ohutust. Metsapuhul tuleb kass jätta ulatuslikum vaba riba või püstitada samuti piire. Majanduslikult oleks arukam viimane.

Vahel aitab ka teest kaugemal laiem ja järsukaldega kraav. Õnneks ei jookse ka loomad uupi, sagedasemad õnne-tuskohad (nt loomaohutikkuse kaart) ja loomarajad (ooajati) on teada. Piirded ja ülepääsud sinna vähändaks otsa-sõite juba märgatavalt.

Ülepääsude rajamiseks tuleks piirdevaba ala eraldi tähistada ning kiiruse sundvähändamiseks teelegaigutada nn magavad politseinikud või takistada kiiret liikumist muulviisil. Et teelejooksev loom oleks varakult nähtav. Inimese kainele mõistusele ja äälä tahtele loota ei saa ega tohi, inime on loll, ülbe ja lohakas, seda onn elu piisavalt tões-tand.

Kass ja millal metsloomade kaitse § alla jõuab, sõltub juba kihutavatest pohhuistidest säädustajatest ehk valitsuse ja riigikogu rottidest. Kas kassvõi **ükski neist** on minu 4a tagasitehtud ettepanekuga välja tuld? Looda saa.

Või akatakkse kiiremas korras mitte millestki ilma riigianketa piirdeaedupüstitama? Looda saa. Äki on punkrid täht-samad? Niiet laipade masstootmine jätkub täia rauaga.

Enn Oja
isemõtleja
10.07.2024.
JP 2460502

